

DREPTATEA

Apare în fie-care zi de lucru la amiadi.

<p>Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci). — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsă de inserțiune: 1 cm. □ 1 cr., plus 30 cr. timbru. — Toate abo- namentele și tacele se plătesc în Timișoara.</p>	<p>Redactor responsabil: Adrian P. Deseanu.</p>	<p>Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate, strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse), Nr. 41. Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4</p>
--	--	--

Dragoste pe termin.

Timișoara, 9 Ianuarie n.

Cea mai nouă patriotică surprindere de anul nou, cu care pășiră compatrioții nostri maghiari în public din incidentul anului lor nou, este armistițiul legat între partidul liberal-guvernamental și între cel național-apponyist: ca în decursul anului ce vine, respective pe timpul sărbătorilor millenare să se cruce reciproc cu critica și opugnarea, ca astfel »țeara întreagă« să serbeze împreună și cu tigneală.

Pactul, mult puțin, s'a și încheiat, ceea ce se observă din vorbirile și răspunsurile de felicitări, rostite cu ocaziunea gratulărilor de anul nou. Numai de nu s'ar strică dragostea pe termin, sau »în rate«, prin alte eventualități!

»Toți câți suntem *fii adevărați ai patriei*, cari voim binele patriei, să punem la o parte ori-ce diferență, și toți împreună să serbăm milleniul. Pace trebuie să facem; dar' ofertul făcut (subînțelege pe Apponyi) pentru pace nu-i ertat să fie vătămătoriu sau dejositoriu, căci — a serbă împreună cu umiliți, dejosiți și vătămăți în conștiința lor, nu e cu puțință, fiind-că cu de aceștia nu poți a te bucura împreună.«

»Eu caut cu bucurie modul și ocaziunea, ba chiar primesc cu bucurie mâna întinsă, însă numai sub condițiunea: dacă e posibil să serbăm toți împreună milleniul în unul și același sentiment.«

Așa s'a rostit presidentul colegiului ministerial Bánffy în răspunsul său dat deputatului Berzeviczy cu ocaziunea felicitării de anul nou.

Și deodată constatăm, că cu numita ocaziune nu s'a rostit, nici dintr'o parte nici dintr'alta un singur cuvânt prin care să se fi făcut amintire de naționalitățile nemaghiare sau special de românii din Ungaria.

Cu toate acestea însă e clar ca lumina țilei, că ceea ce în vorbirea de sus este

retăcut, vorbește de sine la adresa naționalităților nemaghiare din Ungaria.

Folosite într'o țeară, cum e țeara noastră, în care ministrul-president se recunoaște de cap al guvernului statului, precum și este, și are chemarea și datorința legală și morală de a ocroti și promovă interesele fie-cărui popor, a fie-cărei naționalități din țeară, cuvintele de sus ale dlui Bánffy, dacă nu ne-ar ignora pe noi, ar însemna voința și tendința de a inaugura o eră nouă, ar fi un signal dat de la înălțimea guvernului pentru restabilirea bunei-înțelegeri, a adevăratei frățietăți între guvern și între popoarele toate ale țerei. Când însă vorbirea dlui Bánffy ignorează total naționalitățile și nu face amintire de ele prin nici un cuvânt, atunci tăcerea lui înseamnă atâta cât a mărturisit o totală ignorare a intereselor naționale ale naționalităților nemaghiare. Înseamnă, că guvernul, de și se numește al țerei și este al țerei, de fapt va ocroti și promovă și în viitoriu interesele naționale numai ale maghiarismului, până când de interesele naționale ale naționalităților nemaghiare dînsul nu va avea nici habar, — înseamnă atâta cât a dice espres, că numai maghiarii sunt chemați și îndreptați a sărbători și a iubi, ear' nemaghiarii nu.

Reiese asta și mai clar la înțeles din acel pasagiu al vorbirei sale, în care întonează, că »cu umiliții, dejosiții și cu cei vătămăți în conștiința lor« nu-ți este cu puțință a te uni cu ei în bucurii, veselii și sărbătoriri, ceea ce este de alt-cum un lucru firesc și ușor de înțeles. Va să dice Bánffy o spune asta espres și respicat cu intențiunea de a-și marca pozițiunea: să nu creadă cumva cineva, că pacea și bucuria dorită de dînsul și mai ales »întinderea și primirea mânei« se referă și la naționalitățile nemaghiare, adecă la cei »batjocoriți, umiliți« etc. etc.

Se vede, că dl ministru-president Bánffy bine o știe, că toate faptele și pornirile

sistemului actual, toată ținta și toată tendința guvernului este îndreptată spre o sistematică batjocorire, umilire și dejosire și spre deprimarea tuturor drepturilor și libertăților naționalităților din aceasta țeară. Pare-ți-se, că acest răspuns este o polemie cu părintele Lucaciu, un răspuns la espectorările nesocotite ale acestuia, făcute în București: că »noi românii nu vom lua parte...« la care Bánffy în modul său răspunde: nici că are guvernul de cuget a serbă milleniul împreună cu naționalitățile nemaghiare, mai ales cu românii deșteptați, debarcând din spinarea noastră sarcinile grele ce ne fac imposibilă esistența ca naționalitate, ca popor român în Ungaria; că guvernul nici că voiește a ne scoate din starea de »dejosire«, »umilire« etc., ci voiește din contră: să ne lase așa cum suntem și în stadiul la care am ajuns poate nu chiar fără vina — conștiință sau inconștiință? — a unor nesocotiți oameni de ai noștri, dar' de sigur dorit și de tot binevenit guvernului pe timpul sărbătorilor millenare!...

Cine întinde guvernului actual mâna de împăcare? A cui mână »nedejosită« o primește el?

Doar țeara întreagă, doară popoarele și naționalitățile? Ba! Voiește dl Bánffy să restabiliască respectarea legii? Ba! Voiește el să dea garanțe serioase pentru asigurarea libertăților publice? a dreptului electoral? a dreptului de întruniri publice? Ba, nu, și eară nu!

Deci ce voiește? Voiește să molcomiască partidele opoziționale, cari, în ceea ce privește anihilarea naționalităților sunt în tocmai una cu partidul guvernamental. Deci pacea și liniștea rostită prin graiul lui Bánffy înseamnă numai un apel către complicitățile în cauză, către ai noștri contrari politici și naționali, ca să nu-și strice proiectatele țile bune de veselie și de banchetare cu recriminări și superări mărunțele, ca cu atât mai bine să le tigniască festivitățile făcute și menite numai pentru maghiari, dar' cu

Foișoara „Dreptății“

SLECNA BELONA.

La procesul Memorandului învățasem cu toții atâtea italienește, ca să putem dice pe »Il mio caro fratello«, un stereotip care totdeauna avea de suposit pe Dl Roberto Fava.

Cu sfârșitul procesului am isprăvit și gramatica italiană și rar mai spuneam câte un *eviva Italia*, pe la întruniri studentești; și mai rar agrăiam ici-colea pe vr'un coleg cu câte un *buon giorno signore*, ori *dove andate*.

Adi după aproape doi ani de țile, când am încetat de a mai avea în apropiere pe dl Fava, și nici pe alții cu cari se pot *parla*; adi am rămas înderept de tot cu limba fraților.

Ca însă perdere să nu am, întâmplarea m'a făcut să încep un nou exercițiu de limbă, și încă pe slovacă.

Espuși atâtor neajunsuri, studenții români din capitală pe lângă altele avem a îndura și miseria locuințelor, și asta numai pentru-că suntem în preajma superbului milleniu...

Așa într'o zi, aproape două luni mai înainte, mi-am luat și eu voie a abdice vechia mea locuință ce o aveam la o babă nemțoaică, și am angajat una nouă. Și chilia cea nouă multe avantagii avea.

Nu eră nici babă la casă, nici chiar nem-

țoaică, de și se părea cel puțin apocrif să existe aci în Pesta o casă fără nemți, și fără să auzi barenii o vorbă nemțoească.

Adi am pe *Slecna* Belona de găzdarită.

Slecna Belona știe însă prea bine să ne facă a uită pe baba și nemțoaica, și ce știe mai bine, e, că ne face casa dragă și locuința confortabilă.

Ea singură se face dragută și plăcută.

Andrej Raffaj este atât de fericit, că poate dice de a sa pe Belona, și din a ei parte *slecna* Belona e prea îndestulată că *Raffaj Andrej* îi este tată. Noi, — plural pentru mine și al meu prea fericit concăsan și coleg — încă suntem bucuroși că avem pe *Raffaj* de gazdă, și el că îi stăm în casă.

Un brav slovac naționalist e dl *Raffaj*. Când cu al naționalităților Congres de la 10 Aug. 1895, el, Iosif Svehla și un altul, și-au dat iscălitura sub petiția pentru licență, înaintată la poliție. Au trecut deja douăzeci de ani de când s'a stabilit la Pesta, și e unul din cei mai bineveduți și mai respectați conducători ai slovacilor de aici. Pe terenul societar are meritele sale, ear' în ori-ce acțiune el e primul factor.

Multe seri am petrecut în societatea lui discutând și făcând politică militantă...

Dșoara Belona, ori după cum o *romanisăm* »la bella Belona«, de și e prea puțin de când s'a stabilit și dînsa în lumea asta, vrea însă să fie bună slovacă.

Acum obosește într'a 'nvătă limba română, și las' că de și nu poate spune încă alt-ceva, de cât *bună dimineața* și o *salutare*, totuși țilnic îmi cere »Dreptatea« și o silabisează șir de șir, coloană de coloană.

Într'o zi când ca de obicei mi-a spus o »bună dimineață« și să i-o dau, i-am întins un număr din »Tribuna«, și am rugat-o să cetiască. Mult s'a mirat că e cotidiană, ear' când i-am adus o întreagă colecție de numeri din: »Unirea«, »Revista Orăștiei«, »Gazeta Transilvaniei« și »Revista Lipovei«, a nceput a lăcrima, că în limba lor n'au atâtea diare, și că ce bine ar fi dacă »Narodnie Noviny« ar începe a fi foaie de zi.

În săptămânile trecute însă mi-a spus voioasă, că »Narodnie Noviny« va fi cotidiană, că să mi-o aducă regulat în toată ziua s'o cetesc și eu, și că de aci înainte n'avem să mai ducem conversațiunea în limba maghiară, de cât ori românește ori slovacă.

La ăst sărbătorec enunțament am rămas foarte măgulit; mă indispunea numai împregiurarea, că deocamdată toată conversațiunea noastră se reducea la schimbul de diare și la o »slecna Belona« ori »domnule«.

După câteva țile m'am încărcat de gramatice și dicționare, pe cari le-am împărțit cu ea, ear' acum stau cu »Narodnie Noviny« înainte și silabisind câte-un cuvânt cu multă greutate, ajung a'l afla în dicționar și a'l trece în gramatică, de unde apoi îl pachetez binișor în

